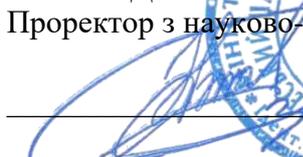

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра симуляційних медичних технологій

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

 Едуард БУРЯЧКІВСЬКИЙ

01 вересня 2025 року

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З ПРАКТИКИ
«СИМУЛЯЦІЙНА МЕДИЦИНА (ДОГЛЯД ЗА ХВОРИМИ)»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність: 222 «Медицина»

Освітньо-професійна програма: Медицина

Затверджено:

Засіданням кафедри симуляційних медичних технологій Одеського національного медичного університету

Протокол № 1 від 28.08.2025 р.

Завідувач кафедри _____ Олександр РОГАЧЕВСЬКИЙ

Розробники:

завідувач кафедри Олександр РОГАЧЕВСЬКИЙ

завуч кафедри Ольга ЄГОРЕНКО

доцент кафедри Михайло ПЕРВАК

доцент кафедри Василь ГЛАДЧУК

доцент кафедри Юрій ПЕТРОВСЬКИЙ

асистент кафедри В'ячеслав ОНИЩЕНКО

асистент кафедри Дмитро КАРАКОНСТАНТИН

асистент кафедри Геннадій ЧЕРЕМНИХ

асистент кафедри Сергій ЛУНЬКО

асистент кафедри Вікторія ЯСИНОВСЬКА

ТЕМА

ОСНОВИ АСЕПТИКИ ТА АНТИСЕПТИКИ

Мета: Сформувати у здобувачів вищої освіти навички самостійного опанування теоретичних основ та практичного застосування принципів асептики та антисептики відповідно до рекомендацій WHO, CDC 2025 та МОЗ України, з метою підготовки до запобігання інфекційним ускладненням при інвазивних процедурах, хірургічних втручаннях, невідкладній допомозі та катетеризації для зниження ризику нозокоміальних інфекцій та покращення безпеки пацієнтів.

Основні поняття (перелік питань): асептика; антисептика; стерильність; дезінфекція; дезінфекція високого/середнього/низького рівня; стерилізація; хірургічна обробка рук; антисептики шкіри (хлоргексидин, спиртові розчини, йод-повидону); хірургічне поле; бар'єрний захист; інфекційний контроль; нозокоміальні інфекції; хірургічна інфекція місця операції (SSI); стійкість до антисептиків; hand hygiene (WHO 5 moments); PPE (засоби індивідуального захисту).

План:

1. Контроль опорного рівня знань

- Фронтальне опитування з основних понять асептики та антисептики (відмінність, мета, методи);
- тестові завдання з класифікації рівнів дезінфекції та стерилізації, основних антисептиків та їх спектру дії;
- розбір клінічних ситуацій з порушеннями асептики (наприклад, контамінація катетера, неправильне зняття PPE, недостатня обробка шкіри);
- перевірка знань щодо WHO 5 moments for hand hygiene та пріоритетних антисептиків за рекомендаціями 2025 року.

2. Обговорення теоретичних питань для перевірки базових знань за темою

- визначення асептики та антисептики, їх відмінності та взаємозв'язок;
- класифікація методів дезінфекції та стерилізації (фізичні та хімічні методи, рівні обробки інструментарію);
- принципи хірургічної обробки рук (механічна + антисептична, тривалість, рекомендовані засоби за WHO/CDC 2025);
- підготовка операційного поля та шкіри пацієнта (гоління, антисептична обробка, пріоритет хлоргексидину спиртового);
- використання засобів індивідуального захисту (PPE) та правила зняття для уникнення самоконтамінації;
- профілактика нозокоміальних інфекцій та SSI (фактори ризику, бар'єрні заходи, моніторинг).

Теми доповідей / рефератів (за наявністю):

- Порівняльна характеристика основних антисептиків шкіри (хлоргексидин, йод-повидону, спирт) за рекомендаціями WHO/CDC 2025;

- Помилки та ускладнення при порушенні асептики під час інвазивних процедур (катетеризація, пункції, конікотомія);
- Роль hand hygiene та WHO 5 moments у профілактиці нозокоміальних інфекцій в умовах ОІТ та невідкладної допомоги.

3. Формування професійних вмінь та практичних навичок

- оцінка необхідності асептичних заходів залежно від типу процедури (чиста, умовно чиста, контамінована);
- виконання хірургічної обробки рук (механічна мийка + антисептик 2–3 хв, сухе витирання);
- підготовка операційного поля (обробка шкіри хлоргексидин-спиртовим розчином, накладання стерильних серветок);
- правильне одягання та зняття засобів індивідуального захисту (PPE) за алгоритмом «donning & doffing»;
- виконання асептичної техніки при симуляції інвазивних процедур (венепункція, катетеризація, пункція плеври);
- контроль ефективності (відсутність контамінації, правильна послідовність дій, дотримання бар'єрного захисту).

Під час заняття використовуються симуляційні тренажери (манекени для обробки рук, моделі для катетеризації та пункцій, набори PPE, антисептики, стерильні інструменти), професійні алгоритми та стандартизовані чек-листи оцінювання.

4. **Підведення підсумків:** аналіз правильності виконання маніпуляцій; оцінювання техніки дотримання асептики; обговорення типових помилок; зворотний зв'язок за результатами симуляційних сценаріїв.

Список рекомендованої літератури:

Основна:

1. WHO Guidelines on Core Components of Infection Prevention and Control Programmes (2016 з оновленнями 2025).
2. CDC Guidelines for Disinfection and Sterilization in Healthcare Facilities (2008 з оновленнями 2025).
3. Наказ МОЗ України № 551 від 17.05.2013 «Про затвердження Державних санітарних норм і правил» (зі змінами 2025).

Додаткова:

1. European Resuscitation Council Guidelines 2025 (розділи Infection Control та PPE).
2. Tintinalli's Emergency Medicine: A Comprehensive Study Guide, 9th ed. (розділи Asepsis та Infection Control).
3. Surgical Site Infection Prevention Guidelines (WHO 2018 з оновленнями 2025).

Електронні інформаційні ресурси:

1. <https://www.who.int> (WHO Infection Prevention Guidelines).
2. <https://www.cdc.gov/infectioncontrol/guidelines> (CDC Disinfection and Sterilization).

3. <https://moz.gov.ua> (Накази МОЗ України щодо інфекційного контролю).

ТЕМА

ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД ХВОРОГО. ПОЗА ХВОРОГО У ЛІЖКУ. ЗАМІНА НАТІЛЬНОЇ ТА ПОСТІЛЬНОЇ БІЛИЗНИ ТЯЖКОХВОРИМ

Мета: Сформувати у здобувачів вищої освіти практичні навички проведення загального огляду хворого, оцінки його загального стану та пози в ліжку, а також правильної та безпечної техніки заміни натільної та постільної білизни тяжкохворим пацієнтам відповідно до сучасних рекомендацій з догляду за хворими, принципів ергономіки та профілактики пролежнів.

Основні поняття (перелік питань): загальний огляд хворого; свідомість (шкала Глазго, AVPU); поза хворого в ліжку (активна, пасивна, вимушена, ортопное, положення Фаулера, положення Тренделенбурга); оцінка трофіки шкіри; профілактика пролежнів; заміна натільної білизни тяжкохворим; заміна постільної білизни; функціональне ліжко; техніка переміщення пацієнта; ергономіка догляду; безпека пацієнта та медичного персоналу; інфекційний контроль під час догляду.

План:

1. Контроль опорного рівня знань

- Фронтальне опитування з основних принципів загального огляду хворого (послідовність, оцінка свідомості, дихання, шкіри, пози);
- тестові завдання з класифікації пози хворого в ліжку та їх клінічного значення (ортопное, положення Фаулера, вимушена поза);
- розбір клінічних ситуацій з оцінкою стану тяжкохворого (наприклад, пацієнт після інсульту, з серцевою недостатністю, у комі);
- перевірка знань щодо техніки безпечного переміщення пацієнта та профілактики пролежнів.

2. Обговорення теоретичних питань для перевірки базових знань за темою

- послідовність та компоненти загального огляду хворого (вигляд, свідомість, положення тіла, стан шкіри, трофіка, ознаки зневоднення/набряків);
- характеристика та клінічне значення основних поз хворого в ліжку (активна, пасивна, вимушена, ортопное, положення Фаулера, Тренделенбурга, «поза згорнутого листа»);
- фактори ризику розвитку пролежнів у тяжкохворих та їх профілактика (шкала Braden, зміна положення кожні 2 години, проти пролежневий матрац);
- техніка заміни натільної білизни тяжкохворим (зверху вниз, з одного боку, з використанням функціонального ліжка);
- техніка заміни постільної білизни (простирадло, підкладна пелюшка, подушка) без переміщення пацієнта на інше ліжко;
- принципи ергономіки та безпеки під час догляду (використання техніки підйому, уникнення травм спини медперсоналу, інфекційний контроль).

Теми доповідей / рефератів (за наявністю):

- Клінічне значення вимушених поз хворого в діагностиці невідкладних станів;
- Помилки та ускладнення при заміні білизни тяжкохворим (пролежні, травматизація, інфікування);
- Роль шкали Braden та профілактичних заходів у запобіганні пролежням у стаціонарі.

3. Формування професійних вмінь та практичних навичок

- проведення систематичного загального огляду хворого (попередньо: свідомість, поза, шкіра, видимі слизові, дихання, ознаки зневоднення/набряків);
- оцінка пози хворого в ліжку та її інтерпретація (визначення активної/пасивної/вимушеної пози, виявлення ортопное, положення Фаулера);
- виконання заміни натільної білизни тяжкохворому (зверху вниз, з одного боку, з використанням функціонального ліжка);
- виконання заміни постільної білизни (простирадло, підкладна пелюшка, ковдра) без повного переміщення пацієнта;
- правильне переміщення пацієнта в ліжку (техніка «лог-рол», використання ковдри/простині як допоміжного засобу);
- дотримання принципів інфекційного контролю (миття/обробка рук, рукавички, чиста/брудна зона) та ергономіки під час догляду.

Під час заняття використовуються симуляційні тренажери (манекени тяжкохворих пацієнтів, функціональні ліжка, набори натільної та постільної білизни, протипролежневі матраци), професійні алгоритми та стандартизовані чек-листи оцінювання.

4. **Підведення підсумків:** аналіз правильності виконання маніпуляцій; оцінювання техніки огляду та догляду; обговорення типових помилок; зворотний зв'язок за результатами симуляційних сценаріїв.

Список рекомендованої літератури:

Основна:

1. Основи сестринської справи: підручник / За ред. І. М. Кобеляк. – К.: Медицина, 2023 (оновлене видання 2025).
2. Догляд за хворими: навчальний посібник / За ред. О. В. Швець. – Львів: ЛНМУ, 2024.
3. Наказ МОЗ України № 1422 від 29.12.2016 «Про затвердження стандартів медичної допомоги» (зі змінами щодо догляду за тяжкохворими, 2025).

Додаткова:

1. Perry A.G., Potter P.A. Clinical Nursing Skills and Techniques, 11th ed., 2025 (розділи Patient Assessment та Bed Making).
2. European Pressure Ulcer Advisory Panel (EPUAP) Guidelines on Prevention and Treatment of Pressure Ulcers/Injuries, 2019 з оновленнями 2025.
3. Tintinalli's Emergency Medicine: A Comprehensive Study Guide, 9th ed. (розділи General Assessment та Patient Care).

Електронні інформаційні ресурси:

1. <https://moz.gov.ua> (Накази МОЗ України щодо догляду за хворими).

2. <https://epuap.org> (EPUAP Guidelines on Pressure Ulcer Prevention).
3. <https://www.who.int> (WHO Patient Safety and Infection Prevention in Care).

ТЕМА

ОСОБИСТА ГІГІЄНА ДОРΟΣЛИХ ПАЦІЄНТІВ

Мета: Сформувати у здобувачів вищої освіти практичні навички організації та проведення заходів особистої гігієни дорослих пацієнтів (самостійних, частково залежних та тяжкохворих/лежачих) відповідно до сучасних стандартів догляду, принципів профілактики інфекцій, пролежнів та ускладнень, з урахуванням етичних аспектів, гідності пацієнта та безпеки медичного персоналу.

Основні поняття (перелік питань): особиста гігієна пацієнта; гігієна порожнини рота; гігієна шкіри та волосся; купання тяжкохворого; обтирання; підмивання; зміна натільної білизни; профілактика пролежнів; догляд за нігтями та стопами; догляд за очима, вухами, носом; інтимна гігієна; гігієна при нетриманні сечі/калу; етичні принципи догляду; інфекційний контроль під час гігієнічних процедур; ергономіка догляду.

План:

1. Контроль опорного рівня знань

- Фронтальне опитування з основних принципів особистої гігієни пацієнтів (мета, частота, залежність від стану пацієнта);
- тестові завдання з класифікації пацієнтів за рівнем самообслуговування (незалежні, частково залежні, залежні) та відповідних методів гігієни;
- розбір клінічних ситуацій з вибором методу гігієни (наприклад, пацієнт після інсульту, з деменцією, у комі, з нетриманням);
- перевірка знань щодо профілактики пролежнів, інфекцій та етичних аспектів догляду за інтимними зонами.

2. Обговорення теоретичних питань для перевірки базових знань за темою

- принципи особистої гігієни дорослих пацієнтів залежно від стану (самостійна, часткова допомога, повний догляд);
- гігієна порожнини рота (щіткування зубів, очищення язика, використання ополіскувачів, профілактика кандидозу та паротиту);
- гігієна шкіри та волосся (обтирання, купання в ліжку, миття голови, профілактика сухості та подразнень);
- інтимна гігієна та догляд при нетриманні (підмивання, використання абсорбуючих засобів, профілактика циститу та дерматиту);
- догляд за очима, вухами, носом та нігтями (очищення, зволоження, обрізання нігтів);
- профілактика пролежнів під час гігієнічних процедур (зміна положення, проти пролежневий матрац, огляд шкіри кожні 2–4 години);
- етичні та психологічні аспекти догляду (збереження гідності, інформована згода, конфіденційність).

Теми доповідей / рефератів (за наявністю):

- Особливості гігієни порожнини рота у тяжкохворих пацієнтів та профілактика

аспіраційної пневмонії;

- Помилки та ускладнення при проведенні гігієнічних процедур у лежачих пацієнтів (пролежні, інфекції сечовивідних шляхів);
- Роль медичного персоналу в збереженні гідності та психологічного комфорту пацієнта під час інтимного догляду.

3. Формування професійних вмінь та практичних навичок

- проведення оцінки рівня самообслуговування пацієнта та планування гігієнічних процедур;
- виконання гігієни порожнини рота (щіткування зубів, очищення язика, використання зрошувача для тяжкохворих);
- проведення обтирання тіла та миття голови в ліжку (з використанням функціонального ліжка, проти пролежневих заходів);
- виконання підмивання та інтимної гігієни (у жінок та чоловіків, з урахуванням статевих органів, при нетриманні);
- догляд за очима, вухами, носом та нігтями (очищення, зволоження, обрізання нігтів);
- правильне використання засобів гігієни та профілактики (креми, присипки, абсорбуючі пелюшки, рукавички);
- дотримання інфекційного контролю (миття рук, рукавички, чиста/брудна зона) та етичних принципів під час усіх процедур.

Під час заняття використовуються симуляційні тренажери (манекени дорослих пацієнтів, функціональні ліжка, набори для гігієни, протипролежневі матраци, засоби догляду), професійні алгоритми та стандартизовані чек-листи оцінювання.

4. **Підведення підсумків:** аналіз правильності виконання маніпуляцій; оцінювання техніки гігієнічних процедур; обговорення типових помилок; зворотний зв'язок за результатами симуляційних сценаріїв.

Список рекомендованої літератури:

Основна:

1. Основи сестринської справи: підручник / За ред. І. М. Кобеляк. – К.: Медицина, 2023 (оновлене видання 2025).
2. Догляд за хворими: навчальний посібник / За ред. О. В. Швець. – Львів: ЛНМУ, 2024.
3. Наказ МОЗ України № 1422 від 29.12.2016 «Про затвердження стандартів медичної допомоги» (зі змінами щодо догляду за пацієнтами, 2025).

Додаткова:

1. Perry A.G., Potter P.A. Clinical Nursing Skills and Techniques, 11th ed., 2025 (розділи Hygiene та Bed Bath).
2. European Pressure Ulcer Advisory Panel (EPUAP) Guidelines on Prevention and Treatment of Pressure Ulcers/Injuries, 2019 з оновленнями 2025.
3. WHO Guidelines on Core Components of Infection Prevention and Control Programmes (2016 з оновленнями 2025, розділи Patient Hygiene).

Електронні інформаційні ресурси:

1. <https://moz.gov.ua> (Накази МОЗ України щодо догляду за хворими).
2. <https://epuap.org> (EPUAP Guidelines on Pressure Ulcer Prevention).
3. <https://www.who.int> (WHO Patient Safety та Infection Prevention in Care).

ТЕМА

ДОГЛЯД ЗА ХВОРИМИ З ГАРЯЧКОЮ

Мета: Сформувати у здобувачів вищої освіти практичні навички проведення догляду за пацієнтами з гарячкою (гіпертермією) різного ступеня, оцінки стану, фізичних методів зниження температури, профілактики ускладнень (зневоднення, судоми, делірій, пролежні), моніторингу життєвих показників та забезпечення комфорту відповідно до сучасних рекомендацій з догляду за хворими та невідкладної допомоги.

Основні поняття (перелік питань): гарячка (фебрильна, субфебрильна, гіперпіретична); гіпертермія; типи гарячки (постійна, ремітуюча, інтермітуюча, гектична, хвилеподібна); стадії гарячки (stadium incrementi, fastigium, decrementi); фізичні методи охолодження; медикаментозне зниження температури; зневоднення при гарячці; делірій фебрильний; судоми фебрильні; моніторинг температури (аксиллярна, оральна, ректальна, тимпанічна); профілактика пролежнів та ускладнень; забезпечення питного режиму; догляд за шкірою при потовиділенні; етичні аспекти догляду.

План:

1. Контроль опорного рівня знань

- Фронтальне опитування з класифікації гарячки та її стадій;
- тестові завдання з методів вимірювання температури тіла та їх достовірності;
- розбір клінічних ситуацій з оцінкою ступеня гарячки та вибором методів зниження (наприклад, гіперпірексія >41 °C, фебрильні судоми, делірій);
- перевірка знань щодо фізичних методів охолодження, питного режиму та профілактики зневоднення.

2. Обговорення теоретичних питань для перевірки базових знань за темою

- класифікація та стадії гарячки, клінічні прояви в кожній стадії;
- механізми розвитку гарячки (пірогени, цитокіни, центр терморегуляції);
- методи вимірювання температури тіла (аксиллярний, оральний, ректальний, тимпанічний, скроневий) та їх норми;
- показання та протипоказання до фізичних методів зниження температури (обтирання, холодні компреси, крижані міхурі, вентиляція);
- принципи медикаментозного зниження температури (парацетамол, ібупрофен, дозування, шляхи введення);
- профілактика та корекція зневоднення, електролітних порушень та делірію при гарячці;
- догляд за шкірою, слизовими та профілактика пролежнів у пацієнтів з вираженим потовиділенням.

Теми доповідей / рефератів (за наявністю):

- Фізичні методи зниження температури тіла: ефективність, показання, протипоказання та ускладнення;
- Помилки та ускладнення при догляді за хворими з гіперпіретичною гарячкою

- (судоми, зневоднення, пролежні);
- Диференціальний догляд за пацієнтами з інфекційною та неінфекційною гарячкою (центральна гіпертермія, тепловий удар).

3. Формування професійних вмінь та практичних навичок

- проведення оцінки стану хворого з гарячкою (вимірювання температури кількома методами, оцінка свідомості, гідратації, шкіри);
- виконання фізичних методів охолодження (обтирання спиртово-водним розчином, холодні компреси на магістральні судини, крижані міхури на шию/пах/пахви, вентилятор);
- організація питного режиму та контроль введення рідини (розрахунок добової потреби, пероральне/парентеральне введення);
- догляд за шкірою та слизовими при посиленому потовиділенні (обтирання, зміна білизни, профілактика мацерації);
- профілактика пролежнів та судом у пацієнтів з високою температурою (зміна положення кожні 2 години, проти пролежневий матрац, моніторинг);
- введення жарознижувальних препаратів (парацетамол перорально/ректально, ібупрофен, розрахунок доз за масою тіла);
- дотримання інфекційного контролю (миття рук, рукавички, ізоляція при підозрі на інфекцію) та етичних принципів догляду.

Під час заняття використовуються симуляційні тренажери (манекени з гарячкою, функціональні ліжка, термометри різних типів, набори для обтирання, крижані міхури, жарознижувальні препарати), професійні алгоритми та стандартизовані чек-листи оцінювання.

4. **Підведення підсумків:** аналіз правильності виконання маніпуляцій; оцінювання техніки догляду; обговорення типових помилок; зворотний зв'язок за результатами симуляційних сценаріїв.

Список рекомендованої літератури:

Основна:

1. Основи сестринської справи: підручник / За ред. І. М. Кобеляк. – К.: Медицина, 2023 (оновлене видання 2025).
2. Догляд за хворими: навчальний посібник / За ред. О. В. Швець. – Львів: ЛНМУ, 2024.
3. Наказ МОЗ України № 1422 від 29.12.2016 «Про затвердження стандартів медичної допомоги» (зі змінами щодо догляду за хворими з гарячкою, 2025).

Додаткова:

1. Perry A.G., Potter P.A. Clinical Nursing Skills and Techniques, 11th ed., 2025 (розділи Fever Management та Patient Comfort).
2. European Society of Intensive Care Medicine Guidelines on Fever Management in Critically Ill Patients (2023 з оновленнями 2025).
3. Tintinalli's Emergency Medicine: A Comprehensive Study Guide, 9th ed. (розділи Fever та Hyperthermia).

Електронні інформаційні ресурси:

1. <https://moz.gov.ua> (Накази МОЗ України щодо догляду за хворими).
2. <https://www.esicm.org> (ESICM Guidelines on Fever in ICU).
3. <https://www.who.int> (WHO Patient Safety та Management of Fever).

ТЕМА

СПОСТЕРЕЖЕННЯ Й ДОГЛЯД ЗА ДІТЬМИ

Мета: Сформувати у здобувачів вищої освіти практичні навички систематичного спостереження за станом дітей різного віку, оцінки життєво важливих показників, раннього виявлення погіршення стану, а також проведення базового догляду за дитиною (гігієна, годування, зміна положення, профілактика ускладнень) відповідно до сучасних рекомендацій педіатричного догляду, принципів сімейно-центрованої допомоги та профілактики госпітальних інфекцій.

Основні поняття (перелік питань): спостереження за дитиною; оцінка життєво важливих показників у дітей (частота дихання, пульс, температура, артеріальний тиск, сатурація); шкали оцінки стану дитини (PEWS, AVPU, Glasgow Coma Scale для дітей); вікові особливості догляду (немовлята, дошкільнята, школярі); гігієна дитини (купання, догляд за шкірою, пуповиною, статевими органами); годування дитини (грудне, штучне, зондове); зміна положення в ліжку; профілактика пролежнів та деформацій; догляд при нетриманні; інфекційний контроль у педіатрії; сімейно-центрований догляд; раннє виявлення погіршення стану.

План:

1. Контроль опорного рівня знань

- Фронтальне опитування з вікових норм життєво важливих показників у дітей (ЧСС, ЧД, температура, АТ, SpO₂);
- тестові завдання з методів оцінки свідомості та загального стану дитини (AVPU, педіатрична шкала Глазго, PEWS);
- розбір клінічних ситуацій з виявленням ранніх ознак погіршення (тахіпноє, брадикардія, в'ялість, відмовлення від їжі);
- перевірка знань щодо особливостей гігієни та годування дітей різного віку.

2. Обговорення теоретичних питань для перевірки базових знань за темою

- вікові особливості спостереження за дітьми (немовлята — часті зміни стану, дошкільнята — страх процедур, школярі — потреба в поясненнях);
- методи оцінки життєво важливих показників у дітей (вимірювання ЧСС, ЧД, температури, АТ, SpO₂, ваги);
- ранні ознаки погіршення стану дитини (тахіпноє, ретракції, ціаноз, в'ялість, відмовлення від годування);
- принципи гігієни немовлят та дітей раннього віку (купання, догляд за пуповиною, шкірою, слизовими, профілактика попрілостей);
- організація годування дитини (грудне, суміш, зондове, парентеральне); контроль об'єму та частоти);
- зміна положення в ліжку та профілактика пролежнів/контрактур (зміна кожні 2 години, проти пролежневий матрац, фізіотерапія);
- інфекційний контроль у педіатричному відділенні (миття рук, рукавички, ізоляція, дезінфекція іграшок та поверхонь).

Теми доповідей / рефератів (за наявністю):

- Раннє виявлення погіршення стану дитини за допомогою шкали PEWS та її застосування в стаціонарі;
- Помилки та ускладнення при догляді за немовлятами (аспірація, поприлості, інфекції);
- Сімейно-центрований підхід у догляді за дітьми: залучення батьків до спостереження та гігієни.

3. Формування професійних вмінь та практичних навичок

- проведення систематичного спостереження за дитиною (вимірювання та реєстрація ЧСС, ЧД, температури, SpO₂, ваги, оцінка свідомості та активності);
- оцінка стану дитини за шкалами AVPU, педіатрична Глазго, PEWS та виявлення ознак погіршення;
- виконання гігієнічних процедур у немовлят та дітей (купання в ліжечку, підмивання, догляд за пуповиною, шкірою, слизовими);
- організація годування дитини (правильне положення, техніка грудного/пляшкового годування, зондове введення);
- зміна положення дитини в ліжку з профілактикою пролежнів та деформацій (лог-рол, підтримка голови, кінцівок);
- догляд при нетриманні сечі/калу (заміна підгузків, обтирання, профілактика дерматиту);
- дотримання інфекційного контролю (миття рук перед/після контакту, рукавички, дезінфекція обладнання) та залучення батьків до догляду.

Під час заняття використовуються симуляційні тренажери (педіатричні манекени різного віку, функціональні ліжечка, набори для гігієни, термометри, тонометри, пульсоксиметри, зонди для годування), професійні алгоритми та стандартизовані чек-листи оцінювання.

4. **Підведення підсумків:** аналіз правильності виконання маніпуляцій; оцінювання техніки спостереження та догляду; обговорення типових помилок; зворотний зв'язок за результатами симуляційних сценаріїв.

Список рекомендованої літератури:

Основна:

1. Педіатрія: підручник / За ред. В. В. Бережного. – К.: Медицина, 2023 (оновлене видання 2025).
2. Догляд за дітьми: навчальний посібник / За ред. Л. В. Ковальчук. – Львів: ЛНМУ, 2024.
3. Наказ МОЗ України № 1422 від 29.12.2016 «Про затвердження стандартів медичної допомоги» (зі змінами щодо догляду за дітьми, 2025).

Додаткова:

1. Hockenberry M.J., Wilson D. Wong's Nursing Care of Infants and Children, 12th ed., 2025 (розділи Assessment та Hygiene).
2. European Society for Paediatric and Neonatal Intensive Care (ESPNIC) Guidelines on

Monitoring and Care of Critically Ill Children (2023–2025).

3. WHO Guidelines on Hospital Care for Children, 2nd ed. (2013 з оновленнями 2025).

Електронні інформаційні ресурси:

1. <https://moz.gov.ua> (Накази МОЗ України щодо педіатричної допомоги).
2. <https://www.who.int> (WHO Hospital Care for Children Guidelines).
3. <https://www.espniceu.eu> (ESPNIC Guidelines on Paediatric Care).

ТЕМА

ПРОЛЕЖНІ: ОСНОВНІ ПРИЧИНИ, ФАКТОРИ РИЗИКУ, ПРОФІЛАКТИКА ТА ЛІКУВАННЯ

Мета: Сформувати у здобувачів вищої освіти практичні навички оцінки ризику розвитку пролежнів, проведення профілактичних заходів, раннього виявлення та правильного лікування пролежнів різних стадій відповідно до сучасних міжнародних (EPUAP/NPIAP/PPPIA 2019 з оновленнями 2023–2025) та національних рекомендацій, з метою зниження частоти та тяжкості пролежнів у стаціонарних пацієнтів.

Основні поняття (перелік питань): пролежні (pressure ulcers, pressure injuries); стадії пролежнів (I–IV стадії + глибокі тканинні ушкодження, нестадійовані, підозра на глибоке ушкодження); фактори ризику (імобілізація, порушення трофіки, зневоднення, недоїдання, нетримання, порушення чутливості); шкали оцінки ризику (Braden, Norton, Waterlow); профілактика пролежнів; проти пролежневий матрац; зміна положення тіла; догляд за шкірою; лікування пролежнів (очищення, дебридмент, вологе загоєння, вакуум-терапія, хірургічне лікування); інфекція пролежнів; остеомієліт як ускладнення; мультидисциплінарний підхід.

План:

1. Контроль опорного рівня знань

- Фронтальне опитування з класифікації пролежнів за стадіями (EPUAP/NPIAP 2019–2025);
- тестові завдання з факторів ризику та шкал оцінки (Braden, Norton);
- розбір клінічних ситуацій з оцінкою ризику (наприклад, пацієнт після інсульту, з переломом шийки стегна, у комі, з деменцією);
- перевірка знань щодо частоти зміни положення тіла та вибору проти пролежневих засобів.

2. Обговорення теоретичних питань для перевірки базових знань за темою

- основні причини розвитку пролежнів (тривалий тиск, зсув, тертя, вологість, порушення мікроциркуляції);
- ключові фактори ризику (імобілізація >2 годин, низький індекс маси тіла, порушення чутливості, нетримання, вік >70 років, супутня патологія);
- класифікація пролежнів за стадіями (I – невідворотна гіперемія, II – часткове ушкодження шкіри, III – повне ушкодження шкіри до фасції, IV – ушкодження м'язів/кісток, глибокі тканинні ушкодження, нестадійовані);
- шкали оцінки ризику розвитку пролежнів (Braden – найпоширеніша, Norton, Waterlow) та їх інтерпретація;
- профілактичні заходи (зміна положення кожні 2 години, проти пролежневі матраци/подушки, догляд за шкірою, харчування, гідратація);
- принципи лікування пролежнів залежно від стадії (очищення фізіологічним розчином або антисептиками, дебридмент, вологе загоєння, вакуум-аспіраційна терапія, хірургічне висічення);

- ускладнення пролежнів (інфекція, сепсис, остеомієліт) та їх профілактика.

Теми доповідей / рефератів (за наявністю):

- Порівняльна характеристика шкал оцінки ризику пролежнів (Braden, Norton, Waterlow) та їх чутливість/специфічність;
- Помилки та ускладнення при лікуванні пролежнів III–IV стадій (неправильний дебридмент, сухе загоєння, антибіотикорезистентність);
- Роль мультидисциплінарної команди (лікар, медсестра, дієтолог, фізіотерапевт) у профілактиці та лікуванні пролежнів.

3. Формування професійних вмінь та практичних навичок

- оцінка ризику розвитку пролежнів за шкалою Braden (швидкий розрахунок балу та визначення категорії ризику);
- огляд шкіри та виявлення ранніх ознак пролежнів (гіперемія, мацерація, пухирі, глибокі дефекти);
- виконання профілактичних заходів (зміна положення тіла кожні 2 години, використання проти пролежневих матраців/подушок, догляд за шкірою);
- проведення первинної обробки пролежнів I–II стадії (очищення фізіологічним розчином, накладання гідрогелевих/гідроколоїдних пов'язок);
- підготовка пацієнта до лікування пролежнів III–IV стадії (дебридмент, вакуум-терапія, хірургічне висічення);
- організація харчування та гідратації для профілактики та лікування (розрахунок добової потреби в білку, енергії, рідині);
- дотримання інфекційного контролю (миття рук, рукавички, стерильні матеріали) та етичних принципів догляду.

Під час заняття використовуються симуляційні тренажери (манекени з моделями пролежнів різних стадій, проти пролежневі матраци, набори для обробки ран, пов'язувальні матеріали, вакуум-апарати), професійні алгоритми та стандартизовані чек-листи оцінювання.

4. **Підведення підсумків:** аналіз правильності виконання маніпуляцій; оцінювання техніки профілактики та лікування; обговорення типових помилок; зворотний зв'язок за результатами симуляційних сценаріїв.

Список рекомендованої літератури:

Основна:

1. Основи сестринської справи: підручник / За ред. І. М. Кобеляк. – К.: Медицина, 2023 (оновлене видання 2025).
2. Догляд за хворими: навчальний посібник / За ред. О. В. Швець. – Львів: ЛНМУ, 2024.
3. Наказ МОЗ України № 1422 від 29.12.2016 «Про затвердження стандартів медичної допомоги» (зі змінами щодо профілактики та лікування пролежнів, 2025).

Додаткова:

1. European Pressure Ulcer Advisory Panel, National Pressure Injury Advisory Panel, Pan Pacific Pressure Injury Alliance. Prevention and Treatment of Pressure Ulcers/Injuries:

- Clinical Practice Guideline. The international guideline. 2019 з оновленнями 2023–2025.
2. Perry A.G., Potter P.A. Clinical Nursing Skills and Techniques, 11th ed., 2025 (розділи Pressure Injury Prevention та Wound Care).
  3. National Pressure Injury Advisory Panel (NPIAP) Guidelines 2025 updates.

Електронні інформаційні ресурси:

1. <https://epuap.org> (EPUAP/NPIAP/PPPIA Guidelines 2019–2025).
2. <https://npiap.com> (NPIAP Guidelines та інструменти оцінки ризику).
3. <https://moz.gov.ua> (Накази МОЗ України щодо профілактики пролежнів).

ТЕМА

ДОГЛЯД ЗА ОПІКОВИМИ РАНАМИ. ДОГЛЯД ЗА КУКСОЮ

Мета: Сформувати у здобувачів вищої освіти практичні навички первинної та вторинної обробки опікових ран, оцінки ступеня опіку, вибору пов'язувальних матеріалів, профілактики інфекції та ускладнень, а також правильного догляду за культею після ампутації (первинна обробка, формування культі, профілактика контрактур та фантомних болів) відповідно до сучасних рекомендацій (АВА, WHO, МОЗ України 2025).

Основні поняття (перелік питань): опік (I–IV ступінь); площа опіку (правило дев'яток, Lund-Browder); опікова хвороба; первинна обробка опіку; вторинна обробка; дебридмент; вологе загоєння; пов'язки (гідроколоїдні, гідрогелеві, срібловмісні, вакуум-аспіраційна терапія); профілактика інфекції опіку; догляд за куксою після ампутації; формування культі; компресійна терапія; профілактика контрактур; фантомні болі; фантомні відчуття; еластичне бинтування культі.

План:

1. Контроль опорного рівня знань

- Фронтальне опитування з класифікації опіків за ступенями та визначення площі опіку (правило дев'яток, Lund-Browder);
- тестові завдання з принципів первинної обробки опіку та вибору пов'язок залежно від стадії загоєння;
- розбір клінічних ситуацій з оцінкою опіку та вибором тактики (наприклад, опік II ступеня 15 % поверхні тіла, опік III ступеня кисті, догляд за куксою після ампутації гомілки);
- перевірка знань щодо профілактики інфекції опіку та ускладнень культі (контрактури, фантомні болі).

2. Обговорення теоретичних питань для перевірки базових знань за темою

- класифікація опіків за глибиною (I–IV ступінь) та площею (правило дев'яток для дорослих, Lund-Browder для дітей);
- первинна обробка опікової рани (охолодження, зняття одягу/прикрас, очищення фізіологічним розчином, видалення відмерлих тканин, накладання стерильної пов'язки);
- принципи вторинної обробки опіку (дебридмент ферментативний/хірургічний, вибір пов'язок: вологе загоєння, срібловмісні при інфікуванні, вакуум-терапія);
- профілактика інфекції опіку (антисептики, системні антибіотики за показаннями, моніторинг температури та маркерів запалення);
- догляд за куксою після ампутації: первинна обробка, еластичне бинтування, формування культі, компресійна терапія;
- профілактика контрактур та фантомних болів (раннє протезування, фізіотерапія, медикаментозна терапія);
- особливості догляду за опіками та куксами у дітей та літніх людей.

Теми доповідей / рефератів (за наявністю):

- Сучасні підходи до вибору пов'язувальних матеріалів при опіках різних ступенів (гідроколоїди, гідрогелі, срібло, вакуум-терапія);
- Помилки та ускладнення при догляді за куксою після ампутації (неправильне бинтування, контрактури, інфекція);
- Роль мультидисциплінарної команди (комбустіолог, хірург, реабілітолог, психолог) у лікуванні опікових хворих та пацієнтів після ампутації.

3. Формування професійних вмінь та практичних навичок

- оцінка ступеня та площі опіку (використання правила дев'яток та Lund-Browder, класифікація за глибиною);
- виконання первинної обробки опікової рани (охолодження 10–20 хв, очищення, накладання стерильної пов'язки);
- проведення вторинної обробки опіку (дебридмент, вибір та накладання пов'язки залежно від стадії: волога, суха, інфікована);
- первинна обробка та формування культу після ампутації (очищення, еластичне бинтування, компресійна терапія);
- профілактика контрактур та фантомних болів (позиціонування кінцівки, фізіотерапія, медикаментозна підтримка);
- організація догляду за опіковими ранами та куксою (зміна пов'язок, моніторинг інфекції, оцінка загоєння);
- дотримання інфекційного контролю (миття рук, стерильні рукавички, ізоляція при інфікованих опіках) та етичних принципів догляду.

Під час заняття використовуються симуляційні тренажери (манекени з моделями опіків та культу після ампутації, набори для обробки ран, пов'язувальні матеріали різних типів, вакуум-апарати, еластичні бинти, компресійні рукави), професійні алгоритми та стандартизовані чек-листи оцінювання.

4. **Підведення підсумків:** аналіз правильності виконання маніпуляцій; оцінювання техніки обробки опіків та догляду за куксою; обговорення типових помилок; зворотний зв'язок за результатами симуляційних сценаріїв.

Список рекомендованої літератури:

Основна:

1. Комбустіологія: підручник / За ред. А. О. Король. – К.: Медицина, 2023 (оновлене видання 2025).
2. Догляд за хворими: навчальний посібник / За ред. О. В. Швець. – Львів: ЛНМУ, 2024.
3. Наказ МОЗ України № 1422 від 29.12.2016 «Про затвердження стандартів медичної допомоги» (зі змінами щодо лікування опіків та догляду за куксою, 2025).

Додаткова:

1. American Burn Association Guidelines for Burn Patient Care (2023–2025 updates).
2. European Pressure Ulcer Advisory Panel (EPUAP) та International Society for Burn Injuries Guidelines (оновлення 2025).
3. Tintinalli's Emergency Medicine: A Comprehensive Study Guide, 9th ed. (розділи Burns та

Amputation Care).

Електронні інформаційні ресурси:

1. <https://ameriburn.org> (American Burn Association Guidelines).
2. <https://epuap.org> (EPUAP Guidelines та інструменти оцінки).
3. <https://moz.gov.ua> (Накази МОЗ України щодо лікування опіків).

ТЕМА

ТЕХНІКА ПЕРОРАЛЬНОГО ТА ЕНТЕРАЛЬНОГО ГОДУВАННЯ

Мета: Сформувати у здобувачів вищої освіти практичні навички безпечного та ефективного перорального годування пацієнтів різного стану, а також техніки ентерального зондового годування (назогастральний, назоєюнальний, гастростомічний, єюностомічний зонди), розрахунку потреби в поживних речовинах, профілактики ускладнень (аспірація, рефлюкс, діарея, закупорка зонда) відповідно до сучасних рекомендацій ESPEN, ASPEN 2023–2025 та МОЗ України.

Основні поняття (перелік питань): пероральне годування; ентеральне харчування; назогастральний зонд; назоєюнальний зонд; гастростома; єюностома; ентеральні суміші (стандартні, високобілкові, висококалорійні, з клітковиною); розрахунок добової потреби в енергії та білку (Harris-Benedict, 25–30 ккал/кг, 1,2–2 г білка/кг); техніка введення зонда; перевірка положення зонда (аспірація, рН, аускультация, рентген); профілактика аспірації; рефлюкс; діарея при ентеральному харчуванні; закупорка зонда; болюсне та безперервне введення; ентеральне харчування в невідкладних станах.

План:

1. Контроль опорного рівня знань

- Фронтальне опитування з показань та протипоказань до перорального та ентерального харчування;
- тестові завдання з розрахунку добової потреби в енергії та білку для різних категорій пацієнтів;
- розбір клінічних ситуацій з вибором методу годування (наприклад, пацієнт після інсульту з дисфагією, післяопераційний хворий, хворий у комі);
- перевірка знань щодо методів перевірки правильного положення зонда та профілактики аспірації.

2. Обговорення теоретичних питань для перевірки базових знань за темою

- показання та протипоказання до перорального та ентерального харчування;
- вибір ентеральної суміші залежно від стану пацієнта (стандартна, високобілкова, з клітковиною, для діабетиків);
- техніка введення назогастрального та назоєюнального зонда (підготовка, позиція пацієнта, глибина введення, фіксація);
- методи перевірки правильного положення зонда (аспірація шлункового вмісту, рН <5,5, аускультация, рентген-контроль);
- техніка перорального годування (положення напівсидяче, повільне годування, контроль ковтання);
- болюсне та безперервне введення ентерального харчування (швидкість, об'єм, профілактика рефлюксу та діареї);
- профілактика ускладнень ентерального харчування (підвищення голови ліжка на 30–45°, контроль залишкового об'єму, промивання зонда водою після годування).

Теми доповідей / рефератів (за наявністю):

- Порівняльна характеристика ентеральних сумішей та вибір залежно від клінічної ситуації (ESPEN/ASPEN 2025);
- Помилки та ускладнення при введенні та використанні ентеральних зондів (неправильне положення, аспіраційна пневмонія, закупорка);
- Роль мультидисциплінарної команди (лікар, дієтолог, медсестра, логопед) у забезпеченні безпечного ентерального харчування.

3. Формування професійних вмінь та практичних навичок

- оцінка можливості перорального годування (перевірка ковтання, свідомості, ризику аспірації);
- виконання безпечного перорального годування (положення напівсидяче 60–90°, повільне введення їжі, контроль ковтання, гігієна порожнини рота після їжі);
- введення назогастрального зонда (підготовка, техніка введення, фіксація, перевірка положення);
- підготовка та введення ентеральної суміші (розрахунок об'єму, болюсне/безперервне введення, промивання зонда водою);
- контроль залишкового об'єму в шлунку та профілактика рефлюксу (підвищення голови ліжка, паузи перед годуванням);
- догляд за зондом (фіксація, промивання, заміна при закупорці, профілактика інфекції);
- дотримання інфекційного контролю (миття рук, стерильні рукавички, чиста зона для розведення суміші) та етичних принципів (пояснення процедур, згода пацієнта/родичів).

Під час заняття використовуються симуляційні тренажери (манекени дорослих та дітей з моделями носоглотки та шлунка, назогастральні зонди, ентеральні насоси, набори для годування, функціональні ліжка), професійні алгоритми та стандартизовані чек-листи оцінювання.

4. **Підведення підсумків:** аналіз правильності виконання маніпуляцій; оцінювання техніки годування та введення зонда; обговорення типових помилок; зворотний зв'язок за результатами симуляційних сценаріїв.

Список рекомендованої літератури:

Основна:

1. Основи сестринської справи: підручник / За ред. І. М. Кобеляк. – К.: Медицина, 2023 (оновлене видання 2025).
2. Клінічне харчування: підручник / За ред. О. О. Швець. – Львів: ЛНМУ, 2024.
3. Наказ МОЗ України № 1422 від 29.12.2016 «Про затвердження стандартів медичної допомоги» (зі змінами щодо ентерального харчування, 2025).

Додаткова:

1. ESPEN guideline on clinical nutrition in the intensive care unit (2023 з оновленнями 2025).
2. ASPEN/SCCM Guidelines for the Provision and Assessment of Nutrition Support Therapy in the Adult Critically Ill Patient (2022–2025 updates).
3. Perry A.G., Potter P.A. Clinical Nursing Skills and Techniques, 11th ed., 2025 (розділи Enteral Nutrition та Tube Feeding).

Електронні інформаційні ресурси:

1. <https://www.espen.org> (ESPEN Guidelines on Clinical Nutrition).
2. <https://www.nutritioncare.org> (ASPEN Guidelines).
3. <https://moz.gov.ua> (Накази МОЗ України щодо клінічного харчування).

ТЕМА

ДОПОМОГА У РЕАЛІЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЖИТТЄВИХ ФУНКЦІЙ. ВИКОРИСТАННЯ СУДНА ТА СЕЧОПРИЙОМНИКА. ДОГЛЯД ЗА КОЛОСТОМОЮ ТА СЕЧОВИМ КАТЕТЕРОМ. КЛІЗМА

Мета: Сформувати у здобувачів вищої освіти практичні навички надання допомоги тяжкохворим пацієнтам у реалізації фізіологічних функцій виділення (дефекація, сечовипускання), правильного використання судна та сечоприйомника, догляду за колостомою та постійним сечовим катетером, а також техніки постановки очисної та лікувальної клізми відповідно до сучасних стандартів догляду, принципів інфекційного контролю та профілактики ускладнень.

Основні поняття (перелік питань): основні життєві функції; дефекація у лежачих хворих; використання судна; сечоприйомник (урінал); постійний сечовий катетер (Фолея); догляд за сечовим катетером; колостома; ілеостома; догляд за стомою; мішечок для колостоми; профілактика подразнення шкіри навколо стоми; клізма (очисна, лікувальна, сифонна); техніка постановки клізми; ускладнення клізми (перфорація, гіпернатріємія, електролітні порушення); інфекційний контроль під час процедур; етичні аспекти догляду за інтимними зонами.

План:

1. Контроль опорного рівня знань

- Фронтальне опитування з показань та протипоказань до використання судна, сечоприйомника, клізми;
- тестові завдання з техніки догляду за постійним сечовим катетером та колостомою;
- розбір клінічних ситуацій з вибором методу допомоги (наприклад, пацієнт після інсульту з нетриманням, хворий з колостомою після операції, запор у лежачого хворого);
- перевірка знань щодо профілактики інфекцій сечовивідних шляхів та подразнення шкіри навколо стоми.

2. Обговорення теоретичних питань для перевірки базових знань за темою

- принципи допомоги у реалізації функції дефекації та сечовипускання у тяжкохворих (використання судна, сечоприйомника, профілактика запорів та нетримання);
- техніка використання судна та сечоприйомника (правильне положення, фіксація, гігієна після процедури);
- догляд за постійним сечовим катетером (Фолея): фіксація, промивання, контроль об'єму сечі, профілактика інфекції сечовивідних шляхів (CAUTI);
- догляд за колостомою та ілеостомою: очищення стоми, зміна мішечка, догляд за шкірою навколо стоми (бар'єрні креми, пасти), профілактика парастомального дерматиту;
- показання, протипоказання та техніка постановки очисної та лікувальної клізми (об'єм, температура рідини, положення пацієнта, глибина введення);

- ускладнення клізми та їх профілактика (перфорація кишки, порушення електролітного балансу, аспірація при блюванні);
- інфекційний контроль та етичні аспекти під час процедур, пов'язаних з інтимними зонами та видільними функціями.

Теми доповідей / рефератів (за наявністю):

- Профілактика інфекцій сечовивідних шляхів (CAUTI) при використанні постійного сечового катетера;
- Помилки та ускладнення при догляді за колостомою та ілеостомою (неправильна фіксація мішечка, подразнення шкіри, закупорка стоми);
- Техніка постановки сифонної клізми та її місце в лікуванні тяжких запорів у лежачих хворих.

3. Формування професійних вмінь та практичних навичок

- оцінка потреби в допомозі з дефекацією та сечовипусканням (використання шкал нетримання, оцінка свідомості та мобільності);
- правильне використання судна та сечоприйомника (підготовка, позиціонування пацієнта, фіксація, гігієна після процедури);
- догляд за постійним сечовим катетером (фіксація на стегні, щоденне промивання зовнішньої частини, контроль об'єму та кольору сечі, профілактика інфекції);
- догляд за колостомою (очищення стоми фізіологічним розчином, зміна мішечка, нанесення захисного бар'єру на шкіру, фіксація);
- постановка очисної клізми (підготовка розчину, положення Сімса, введення 1–1,5 л води 37–38 °С, контроль евакуації);
- постановка лікувальної клізми (масляна, трав'яна, гіперосмолярна — техніка, об'єм, утримання);
- дотримання інфекційного контролю (миття рук, рукавички, чиста/брудна зона) та етичних принципів (пояснення, згода, збереження гідності пацієнта).

Під час заняття використовуються симуляційні тренажери (манекени дорослих пацієнтів з моделями колостоми, сечового катетера, функціональні ліжка, судна, сечоприйомники, клізмові системи, набори для догляду за стомою), професійні алгоритми та стандартизовані чек-листи оцінювання.

4. **Підведення підсумків:** аналіз правильності виконання маніпуляцій; оцінювання техніки догляду та постановки клізми; обговорення типових помилок; зворотний зв'язок за результатами симуляційних сценаріїв.

Список рекомендованої літератури:

Основна:

1. Основи сестринської справи: підручник / За ред. І. М. Кобеляк. – К.: Медицина, 2023 (оновлене видання 2025).
2. Догляд за хворими: навчальний посібник / За ред. О. В. Швець. – Львів: ЛНМУ, 2024.

3. Наказ МОЗ України № 1422 від 29.12.2016 «Про затвердження стандартів медичної допомоги» (зі змінами щодо догляду за стомами та катетерами, 2025).

Додаткова:

1. Perry A.G., Potter P.A. Clinical Nursing Skills and Techniques, 11th ed., 2025 (розділи Bowel Elimination, Urinary Elimination, Ostomy Care).
2. European Society of Coloproctology Guidelines on Stoma Care (2023–2025 updates).
3. CDC Guidelines for Prevention of Catheter-Associated Urinary Tract Infections (CAUTI) 2025 update.

Електронні інформаційні ресурси:

1. <https://moz.gov.ua> (Накази МОЗ України щодо догляду за хворими).
2. <https://www.esccp.org> (European Society of Coloproctology Stoma Care Guidelines).
3. <https://www.cdc.gov/infectioncontrol/guidelines/cauti> (CDC CAUTI Guidelines).

ТЕМА

ОСОБЛИВОСТІ ДОГЛЯДУ ЗА ХВОРИМИ ПІД ЧАС ЕПІДЕМІЙ ТА ПАНДЕМІЙ

Мета: Сформувати у здобувачів вищої освіти практичні навички організації та проведення догляду за хворими в умовах епідемії/пандемії з високим ризиком аерозольної, контактної та крапельної передачі інфекції, забезпечення максимального рівня інфекційного контролю, використання засобів індивідуального захисту (PPE), правильного одягання/зняття PPE, ізоляції пацієнтів та профілактики внутрішньолікарняних інфекцій відповідно до актуальних рекомендацій ВООЗ, CDC, ECDC та МОЗ України 2025 року.

Основні поняття (перелік питань): епідемія; пандемія; висококонтагіозна інфекція; аерозольна передача; крапельна передача; контактна передача; засоби індивідуального захисту (PPE); рівні захисту (стандартні, контактні, крапельні, повітряно-крапельні); правильне одягання та зняття PPE (donning & doffing); ізоляція пацієнтів (контактна, крапельна, повітряна); респіратори FFP2/FFP3; ізоляційні бокси; негативний тиск; дезінфекція поверхонь; біобезпека; профілактика внутрішньолікарняних інфекцій; догляд за хворими з висококонтагіозними інфекціями (COVID-19, вірусні геморагічні лихоманки, SARS, MERS, грип з високою патогенністю).

План:

1. Контроль опорного рівня знань

- Фронтальне опитування з основних шляхів передачі інфекцій під час пандемій та епідемій;
- тестові завдання з рівнів захисту PPE та послідовності одягання/зняття;
- розбір клінічних ситуацій з вибором типу ізоляції (наприклад, пацієнт з підозрою на COVID-19, грип H5N1, Ебола);
- перевірка знань щодо основних правил біобезпеки та дезінфекції в умовах високого ризику.

2. Обговорення теоретичних питань для перевірки базових знань за темою

- основні шляхи передачі інфекцій під час пандемій (аерозольний, крапельний, контактний, фекально-оральний) та їх профілактика;
- класифікація засобів індивідуального захисту (PPE) та рівні захисту (стандартні, контактні, крапельні, повітряно-крапельні);
- алгоритм правильного одягання та зняття PPE (donning & doffing) за рекомендаціями ВООЗ/CDC 2025;
- організація ізоляції пацієнтів (ізоляційні бокси з негативним тиском, контактна/крапельна/повітряна ізоляція);
- особливості догляду за хворими з висококонтагіозними інфекціями (мінімізація контактів, використання одноразових матеріалів, обмеження відвідувань);
- дезінфекція поверхонь, обладнання та приміщень у «червоній зоні» (засоби, експозиція, концентрація);
- профілактика внутрішньолікарняних інфекцій серед персоналу (hand hygiene, вакцинація, моніторинг здоров'я працівників).

Теми доповідей / рефератів (за наявністю):

- Порівняння вимог до РРЕ при крапельній та повітряно-крапельній передачі інфекцій (COVID-19 vs Ебола vs туберкульоз);
- Помилки та ускладнення при неправильному знятті РРЕ та їх профілактика;
- Організація догляду за хворими в умовах «червоної зони» пандемії: досвід 2020–2025 років.

3. Формування професійних вмінь та практичних навичок

- оцінка ризику передачі інфекції та вибір рівня захисту РРЕ залежно від діагнозу/підозри;
- правильне одягання та зняття повного комплексу РРЕ (халат, респіратор FFP2/FFP3, окуляри/щиток, рукавички, бахіли) за алгоритмом ВООЗ;
- організація догляду за хворим в ізоляційному боксі (мінімізація входів/виходів, використання одноразового інструментарію, дистанційне спостереження);
- проведення базових процедур (вимірювання температури, введення ліків, зміна білизни) з дотриманням максимального інфекційного контролю;
- дезінфекція поверхонь та обладнання після контакту з хворим (протирання дезрозчинами з експозицією 1–5 хв);
- контроль за дотриманням гігієни рук та правильним зняттям РРЕ без самоконтамінації;
- психологічна підтримка пацієнта та родичів в умовах ізоляції, етичні аспекти догляду.

Під час заняття використовуються симуляційні тренажери (манекени в ізоляційних боксах, повні комплекти РРЕ, респіратори FFP2/FFP3, дезінфекційні засоби, ізоляційні бокси з негативним тиском, моніторинг життєвих показників), професійні алгоритми та стандартизовані чек-листи оцінювання.

4. **Підведення підсумків:** аналіз правильності виконання маніпуляцій; оцінювання техніки одягання/зняття РРЕ та догляду; обговорення типових помилок; зворотний зв'язок за результатами симуляційних сценаріїв.

Список рекомендованої літератури:

Основна:

1. Основи сестринської справи: підручник / За ред. І. М. Кобеляк. – К.: Медицина, 2023 (оновлене видання 2025 з розділом про пандемії).
2. Інфекційний контроль у закладах охорони здоров'я: посібник / За ред. О. В. Швець. – Львів: ЛНМУ, 2024.
3. Наказ МОЗ України № 722 від 14.04.2020 «Про організацію надання медичної допомоги хворим з COVID-19» (зі змінами 2025).

Додаткова:

1. WHO Infection Prevention and Control during Health Care for Probable or Confirmed Cases of Novel Coronavirus (COVID-19) (2020–2025 updates).

2. CDC Guidelines for Isolation Precautions: Preventing Transmission of Infectious Agents in Healthcare Settings (2007 з оновленнями 2025).
3. ECDC Guidance on PPE Use in Healthcare Settings during Pandemics (2023–2025).

Електронні інформаційні ресурси:

1. <https://www.who.int> (WHO Infection Prevention and Control Guidelines).
2. <https://www.cdc.gov/infectioncontrol> (CDC Isolation Precautions та PPE Guidelines).
3. <https://moz.gov.ua> (Накази МОЗ України щодо епідемій та пандемій).

ТЕМА

ДОМЕДИЧНА ДОПОМОГА ПРИ НЕВІДКЛАДНИХ СТАНАХ

Мета: Сформувати у здобувачів вищої освіти практичні навички надання домедичної допомоги при найпоширеніших невідкладних станах відповідно до сучасних міжнародних (ERC 2025, АНА 2025, ILCOR) та національних рекомендацій МОЗ України, з акцентом на швидке розпізнавання, активацію екстреної допомоги, базові заходи реанімації, зупинку кровотечі, стабілізацію стану та безпечну евакуацію постраждалого.

Основні поняття (перелік питань): домедична допомога; невідкладний стан; алгоритм ABCDE; ланцюг виживання; раптова зупинка кровообігу; базова підтримка життєдіяльності (BLS); високоякісні компресії грудної клітки; використання AED; зупинка зовнішньої кровотечі (прямий тиск, турнікет, тампонування); чужорідне тіло дихальних шляхів (FBAO); анафілактичний шок; гострий коронарний синдром; інсульт; судоми; опіки; травма; гіпотермія; тепловий удар; отруєння; втрата свідомості.

План:

1. Контроль опорного рівня знань

- Фронтальне опитування з алгоритму первинного огляду ABCDE та ланцюга виживання;
- тестові завдання з розпізнавання невідкладних станів (ознаки зупинки кровообігу, анафілаксії, інсульту, масивної кровотечі);
- розбір клінічних ситуацій з вибором першочергових дій (наприклад, непритомність на вулиці, сильна кровотеча з кінцівки, задуха, судоми);
- перевірка знань щодо використання турнікета, AED та правил виклику швидкої допомоги.

2. Обговорення теоретичних питань для перевірки базових знань за темою

- алгоритм первинного огляду та допомоги при невідкладних станах (xABCDE: екстремальна кровотеча → Airway → Breathing → Circulation → Disability → Exposure);
- розпізнавання та домедична допомога при раптовій зупинці кровообігу (перевірка свідомості та дихання, негайний виклик 103/112, BLS 30:2, використання AED);
- зупинка зовнішньої кровотечі (прямий тиск, підняття кінцівки, турнікет — показання, час накладання, маркування);
- усунення стороннього тіла дихальних шляхів (удари по спині, черевні поштовхи, компресії грудної клітки при втраті свідомості);
- домедична допомога при анафілактичному шоці (положення, забезпечення доступу повітря, адреналін, якщо доступний);
- розпізнавання та перша допомога при гострому коронарному синдромі, інсульті, судамах, опіках, травмах, отруєннях, гіпотермії/тепловому ударі;
- особливості домедичної допомоги дітям та вагітним при невідкладних станах.

Теми доповідей / рефератів (за наявністю):

- Порівняння алгоритмів домедичної допомоги при зупинці кровообігу у дорослих та дітей (ERC/АНА 2025);
- Помилки та ускладнення при накладанні турнікета та його знятті;
- Роль громадських дефібриляторів (AED) у підвищенні виживаності при раптовій зупинці кровообігу поза лікарнею.

3. Формування професійних вмінь та практичних навичок

- проведення швидкого первинного огляду за алгоритмом хABCDE та виявлення загрозливих для життя станів;
- виконання базової серцево-легеневої реанімації (BLS) у дорослого та дитини (компресії 100–120/хв, глибина 5–6 см, співвідношення 30:2);
- використання автоматичного зовнішнього дефібрилятора (AED) — підключення, аналіз ритму, дефібриляція;
- зупинка масивної зовнішньої кровотечі (прямий тиск, турнікет, тампонування рани);
- усунення стороннього тіла дихальних шляхів у свідомого та непритомного постраждалого;
- надання першої допомоги при анафілаксії, інсульті, судомах, опіках, травматичному шоці, отруєннях;
- правильний виклик екстреної допомоги (103/112) та передача інформації диспетчеру;
- дотримання принципів безпеки, інфекційного контролю та етичних норм під час надання домедичної допомоги.

Під час заняття використовуються симуляційні тренажери (манекени для BLS, AED-тренери, моделі кінцівок для зупинки кровотечі, турнікети, набори для тампонування, манекени для FBAO, аптечки першої допомоги), професійні алгоритми та стандартизовані чек-листи оцінювання.

4. **Підведення підсумків:** аналіз правильності виконання маніпуляцій; оцінювання техніки надання домедичної допомоги; обговорення типових помилок; зворотний зв'язок за результатами симуляційних сценаріїв.

Список рекомендованої літератури:

Основна:

1. Медицина невідкладних станів: підручник / За ред. В. В. Лазоришина. – К.: Медицина, 2023 (оновлене видання 2025).
2. Домедична допомога: навчальний посібник / За ред. О. В. Швець. – Львів: ЛНМУ, 2024.
3. Наказ МОЗ України № 370 від 01.06.2009 «Про затвердження протоколів надання домедичної допомоги» (зі змінами 2025).

Додаткова:

1. European Resuscitation Council Guidelines 2025. Adult Basic Life Support та First Aid.
2. American Heart Association Guidelines 2025 for CPR and ECC. Part 7: Adult Basic Life

Support та First Aid.

3. Prehospital Trauma Life Support (PHTLS), 10th ed. (2023–2025 updates).

Електронні інформаційні ресурси:

1. <https://www.erc.edu> (ERC Guidelines 2025 – BLS та First Aid).
2. <https://cpr.heart.org> (АНА 2025 Guidelines та алгоритми першої допомоги).
3. <https://moz.gov.ua> (Накази МОЗ України щодо домедичної допомоги).